

Saksfremlegg

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Formannskapet
		Kommunestyre

Fastsetting av antall representanter i politiske organ etter kommunestyrevalget 2027

Kommunedirektørens innstilling

1. Hustadvika kommunestyre skal ha følgende antall representanter gjeldende fra neste valgperiode, 2027-2031: _____
2. Hustadvika formannskap skal ha følgende antall representanter gjeldende fra neste valgperiode, 2027-2031: _____
3. Hovedutvalgene i Hustadvika kommune skal ha følgende antall representanter gjeldende fra neste valgperiode, 2027-2031: _____

Sammendrag

Saken gjelder fastsetting av antall representanter i kommunestyret, formannskapet og hovedutvalgene for valgperioden 2027-2031. Kommunestyret står selv fritt til å fastsette medlemstallet innenfor kommunelovens rammer. Saken redegjør for gjeldende organisering, lovgrunnlag, praksis i sammenlignbare kommuner, økonomiske konsekvenser og mulige virkninger for representasjon, politisk kapasitet og lokaldemokrati. Det presenteres ulike alternativer til framtidig størrelse på de folkevalgte organene.

Saksopplysninger

Kommunestyret er det øverste organet i kommunen, og organiseringen av de folkevalgte organene er opp til kommunestyret selv. Politisk organisering og fastsettelse av kommunestyrets størrelse er beslutninger basert på politiske vurderinger.

Politisk utvalgsstruktur i Hustadvika kommune

I kommunens politiske reglement står det at målet for politisk utvalgsstruktur i Hustadvika kommune:

Mål for den politiske utvalgsstrukturen er sterkere politisk helhetsstyring av kommunen. Dette innebærer økt innflytelse for de folkevalgte og godt innsyn i administrative vedtak og tjenesteproduksjon. Effektive beslutningsprosesser. Nærhet til brukere/innbyggere, delegering og desentralisering og færrest mulig behandlingsnivå.

Kommunelovens overordnede mål er å styrke kommunalt selvstyre. Kommunen har vid adgang til selv å bestemme egen organisering, både politisk og administrativt. Det skal legges til rette for god egenkontroll.

Den politiske utvalgsstrukturen skal gjøre kommunestyret til en interessant og attraktiv arena for politisk arbeid. Bedre rekrutteringen til politisk arbeid i lokalsamfunnet. All makt skal ligge til kommunestyret. Få god kontakt og dialog mellom innbyggerne og kommunen. Den politiske styringsfunksjonen skal være å sette langsiktige mål og rammer for kommunens drift og tjenesteyting.

Gjennomgående representasjon ved at kommunestyrets medlemmer fyller funksjonene i andre kommunale organer, bl.a. for å sikre balansen mellom helhet og målgruppe/satsningsområde. Få en klarere rollefordeling mellom politikk, administrasjon og de ansattes organisasjoner.

Gjøre ansvarsforholdene for de politiske organer klarere.

Hustadvika kommune har formannskapsmodellen som styringsform. I formannskapsmodellen er formannskapet et sentralt styringsorgan ved siden av kommunestyret. Formannskapet skal blant annet behandle økonomiplanen og årsbudsjettet og innstille til kommunestyret i disse sakene. Det er et skarpt og prinsipielt skille mellom de folkevalgte og administrasjonen i kommuner styrt etter formannskapsmodellen. Modellen har tradisjonelt blitt ansett for å være konsensusorientert fordi den legger til rette for dialog og kompromisser på tvers av partiene.

I Hustadvika kommune sin politiske organisering er det også tre hovedutvalg:

- Hovedutvalg teknisk, miljø og næring
- Hovedutvalg helse, sosial og omsorg
- Hovedutvalg oppvekst, kultur og kunnskap

Historikk

Hustadvika kommune ble opprettet 1. januar 2020 gjennom sammenslåing av Eide og Fræna kommuner.

Hustadvika kommunestyre for perioden 2019-2023 ble dannet med 37 representanter. I tillegg til kommunestyret var det formannskapet og hovedutvalgene organisert med følgende antall i perioden:

- Formannskapet: 9 medlemmer
- Hovedutvalg oppvekst, kultur og kunnskap: 9
- Hovedutvalg helse, sosial og omsorg: 9
- Hovedutvalg teknisk, miljø og næring: 9

Kommunestyret vedtok høsten 2022 å redusere antallet i de folkevalgte organene til:

- Kommunestyret: 33
- Formannskapet: 9
- Hovedutvalg oppvekst, kultur og kunnskap: 7
- Hovedutvalg helse, sosial og omsorg: 7
- Hovedutvalg teknisk, miljø og næring: 7

Lovverk

Kommuneloven § 5-5, andre ledd, sier følgende:

Kommunestyret fastsetter selv medlemstallet sitt. Medlemstallet skal være et oddetall, og det skal oppfylle følgende krav til minste antall medlemmer:

- a) Kommunestyret skal ha minst 11 medlemmer i kommuner som ikke har over 5 000 innbyggere.*
- b) Kommunestyret skal ha minst 19 medlemmer i kommuner med over 5 000, men ikke over 10 000 innbyggere.*
- c) Kommunestyret skal ha minst 27 medlemmer i kommuner med over 10 000, men ikke over 50 000 innbyggere.*
- d) Kommunestyret skal ha minst 35 medlemmer i kommuner med over 50 000 innbyggere, men ikke over 100 000 innbyggere.*
- e) Kommunestyret skal ha minst 43 medlemmer i kommuner med over 100 000 innbyggere.*

Videre sier lovens § 5-5, fjerde og femte ledd.

Hvis kommunestyret eller fylkestinget vil endre medlemstallet, må de selv vedta dette innen utgangen av desember i nest siste år av valgperioden. Endringen gjelder fra neste valgperiode.

Det er innbyggertallet i kommunen eller fylkeskommunen ved nest siste årsskifte før valget som avgjør hva som er det minste lovlige medlemstallet. Viser det seg at medlemstallet på dette tidspunktet er for lite i forhold til antall innbyggere, uten at det er truffet noe vedtak om å utvide medlemstallet, økes medlemstallet til lovens minstetall ved neste valg.

Hustadvika kommune har 13 620 innbyggere per 2. kvartal 2026. Dermed blir minimumskravet for Hustadvika kommune 27 representanter som definert i kommuneloven § 5-5, andre ledd, bokstav c.

Loven beskriver ikke et maks antall representanter i kommunestyret, men med dagens 33 representanter, har Hustadvika kommune 6 flere representanter enn minimumskravet til en kommune som har mellom 10 000 og 50 000 innbyggere.

Hva gjør andre kommuner?

I tabellen under kan en sammenligne Hustadvika kommune med andre kommuner i samme KOSTRA-gruppe med lignende folketall. Hustadvika kommune er i KOSTRA-gruppe 7 som defineres etter folkemengde, bundne

kostnader og frie disponible inntekter per innbygger.

Kommune	Befolkning per 1.1	Antall kommunestyret	Antall formannskap
Hustadvika	13538	33	9
Vestre Toten	13612	31	11
Gran	13689	27	9
Notodden	13389	41	11
Strand	13959	29	9
Gjesdal	12715	27	11

Sammenligningen viser at kommuner med tilnærmet samme folketall har valgt ulike størrelser på kommunestyret. Dette illustrerer at kommunestyrets størrelse i stor grad er et politisk valg, og ikke en direkte følge av innbyggertallet alene.

Formannskapet og hovedutvalgene

Samtidig som at størrelsen på kommunestyret vurderes, vil det også være naturlig å vurdere størrelsen på formannskap og hovedutvalg.

Etter kommuneloven § 5-6 skal formannskapet minimum bestå av 5 medlemmer. Det er i dag 9 medlemmer i formannskapet.

Hovedutvalgene er opprettet etter kommuneloven § 5-7 som sier at det skal være minst 3 representanter i denne typen kommunale utvalg. Det er i dag 7 medlemmer hver i de tre hovedutvalgene.

I Hustadvika kommune etterstrebes det mest mulig gjennomgående representasjon. Det betyr at det skal tilstrebes at alle medlemmer i kommunestyret skal ha tilbud om fast plass i et utvalg eller i kontrollutvalget. Formannskapet har 9 medlemmer og de tre hovedutvalgene har 7 medlemmer hver, samt at minimum 1 medlem i kontrollutvalget skal være fra kommunestyret. Dette utgjør totalt 31 representanter, for inneværende periode. Her vil forhold som krav til kjønnsbalanse spille inn på hvor mange av de faste medlemmene i kommunestyret vil kunne oppnevnes som fast medlem til et utvalg.

Møtegodtgjørelse og tapt arbeidsinntekt

En eventuell reduksjon i antall medlemmer vil bety en reduksjon i utgiftene til møtegodtgjørelse, reisegodtgjørelse, tapt arbeidsinntekt, mat med mer.

En eventuell besparelse vil avhenge av blant annet antall møter i de politiske organene. Utgiftene til tapt arbeidsinntekt og KM-godtgjørelse vil variere fra representant til representant, og er vanskelig å stipulere. I tillegg er det utgifter i begynnelsen av en ny periode til digitalt utstyr (som for eksempel nettbrett og lignende). I tabellen under ser en ulike satser for godtgjørelse med mer.

	Godtgjørelse medlem	Godtgjørelse leder
Kommunestyret	1050,-	*
Formannskapet	3450,-	*
Hovedutvalg teknisk, miljø og næring	1050,-	3450,-
Hovedutvalg helse, sosial og omsorg	1050,-	3450,-
Hovedutvalg oppvekst, kultur og kunnskap	1050,-	3450,-
Andre godtgjørelser:		
Godtgjørelse gruppeleder: (årlig)	Fastgodtgjørelse kr. 9500 + kr 2400 pr fast medlem i k.styret	
Kommunale tilskudd til de politiske parti	Tillegg pr k.styrerepresentant: Kr 2448 pr år	
Godtgjørelse digitalt utstyr (per fireårsperiode)	Per k.styrerepresentant: kr. 5000 (fordelt per år: kr. 1250)	

*Ordfører og varaordfører har ikke rett til ordinær møtegodtgjørelse for deltakelse i kommunale møter.

For å belyse mulige besparelser vises det i saken frem forskjellige alternativ til antall representanter i de ulike organene.

	Alternativ 1:		Alternativ 2:		Alternativ 3:	
	Antall rep.	Reduksjon	Antall rep.	Reduksjon	Antall rep.	Reduksjon
Kommunestyret	29	4	27	6	31	2
Formannskap	7	2	7	2	7	2
Hovedutvalg	7	0	5	2	7	0
Alternativ 4	Samme som i dag					

Anslått årlig besparelse basert på møteaktiviteten i 2026:

	Møter 2026*	Per rep.	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Kommunestyret	10	10500	42 000	63000	21000
Formannskapet	8	27600	55 200	55200	55200
Hovedutvalg TMN	8	8400	0	16800	0
Hovedutvalg HSO	5	5250	0	10500	0
Hovedutvalg OKK	5	5250	0	10500	0
<i>Andre godtgjørelser:</i>					
Godtgjørelse gruppeleder (i tillegg til fastgodtj.):		2400	9600	14400	4800
Kommunale tilskudd til de politiske parti		2448	9792	14688	4896
Godtgjørelse digitalt utstyr		1250	5000	7500	2500
Total besparelse			116 592	185 088	85 896

*Møter per 10. september 2026, og oppsatte møter ut året.

Representasjon

Representativitet er et anerkjent demokratisk prinsipp og viktig for politisk tillitsbygging. Den valgte forsamlingen som skal ta beslutninger på vegne av befolkningen bør gjenspeile befolkningen som har valgt den. De politiske partiene har en nøkkelrolle i å sikre god representativitet gjennom nominasjonsprosessene.

Hvilke partier som får plass i kommunestyret, og hvor mange mandater de får, vil variere fra valg til valg. Beregning og fordeling av mandat står beskrevet i Valgloven § 13-1

§ 13-1. Fordelingen av mandatene ved kommunestyrevalg

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjøret ved kommunestyrevalg.

(2) Mandatene skal fordeles på bakgrunn av listenes listestemmetall i kommunen ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet, jf. § 11-4.

(3) Hver stemme en liste har fått, skal telle like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til kommunestyret. Tallet skal korrigeres for personstemmer som er gitt til kandidater på andre lister (slengerstemmer). En slengerstemme skal tilsvare en listestemme.

Hvor mange mandat ville de ulike partiene fått i inneværende periode dersom kommunestyret hadde hatt færre representanter? I tabellen under kan en se fordeling av mandat, dersom en legger de forskjellige alternativene til grunn.

	33 rep.	31 rep.	29 rep.	27 rep.
Arbeiderpartiet	6	5	5	5
Høyre	7	7	7	6
Industri- og Næringspartiet	3	3	3	3
Senterpartiet	6	5	5	5
SV -Sosialistisk Venstreparti	1	1	1	1
Venstre	1	1	0	0
Fremskrittspartiet	6	6	6	5
Kristelig Folkeparti	3	3	2	2

Tabellen viser at de ulike partiene også ville vært representert ved de fleste alternativene, med unntak av venstre som ikke ville fått mandat dersom kommunestyret hadde hatt færre enn 31 representanter. Eksemplet illustrerer at et redusert medlemstall kan gjøre det vanskeligere for mindre partier å oppnå representasjon i kommunestyret, selv om effekten vil variere mellom valg avhengig av valgresultatet.

Når antallet representanter reduseres, blir det færre plasser å fordele mellom partiene. Dette kan medføre at små partier får vanskeligere for å oppnå representasjon, og kan også påvirke representasjonen av ulike aldersgrupper, kjønn, geografiske områder og samfunnsinteresser. Et større kommunestyre gir generelt større mulighet for bred representasjon, mens et mindre kommunestyre kan gi en mer konsentrert politisk styringsstruktur.

Vurdering

Det er flere problemstillinger en bør vurdere ved reduksjon av antall medlemmer i kommunestyret: (Kilde: [Kommunestyrets størrelse - regjeringen.no](https://kommunestyretsstorrelse-regjeringen.no))

- **Risiko for ujevn geografisk representasjon:**

Innbyggerne kan oppleve at politikerne blir mindre tilgjengelige, og at de i mindre grad er synlige og til stede i nærmiljøet og ved ulike anledninger.

Hvis antallet folkevalgte reduseres betraktelig, kan det hende at noen av tettstedene i kommunen ikke får noen av sine "egne" inn i kommunestyret. Dermed kan den folkevalgte kapasiteten for kontakt med innbyggerne også bli skjevt fordelt geografisk. Hvis deler av kommunen blir svakt representert, kan dette gi grobunn for negative oppfatninger om at ens eget sted blir forbigått og glemt. I slike tilfeller kan det vurderes å opprette nærdemokratiske ordninger, der formålet er å gi lokalsamfunnet mulighet til medvirkning i kommunale prosesser.

- **De folkevalgtes rolle – Ombudsrollen og styringsrollen**

En viktig del av lokalpolitikernes rolle, er å være ombud for innbyggerne. De folkevalgte skal kunne ta opp saker innbyggerne er opptatt av, og tale deres sak overfor kommuneadministrasjonen og i kommunale beslutningsprosesser. Også her er det viktig at folkevalgte er synlige og tilgjengelige i hele kommunen. Hvis antallet folkevalgte reduseres sterkt, eller hvis deler av kommunen blir underrepresentert, kan denne rollen svekkes.

Det finnes en rekke mulige tiltak for deltakelse som kan oppveie for dette og bidra til at kontakten med innbyggerne sikres.

- **Representasjon av ulike grupper**

Forskning har vist at enkelte grupper blir dårligere representert når det blir færre medlemmer i kommunestyret. For eksempel har kommuner med få folkevalgte i gjennomsnitt svakere representasjon av ungdom i kommunestyret. Når antallet «sikre» plasser for hvert parti blir lavere samlet sett, kan dette føre til at uerfarne yngre kandidater ikke når langt nok opp på listene i nominasjonsprosessene. Men det er også en tendens til at eldre og mer rutinerne politikere får flest kumuleringer. Det har også vist seg at det er sammenheng mellom lav kvinneandel og kommunestyrets størrelse.

En beslutning om færre folkevalgte, kan være en god anledning for partiene å diskutere sin nominasjonspraksis. Partiene kan legge mer vekt på å nominere kandidater fra grupper som ellers er svakt representert. Dette kan kompensere for skjevhetene som kan oppstå.

Samtidig opplever mange lokale partilag at det er krevende å mobilisere kandidater til å fylle listene. En reduksjon i antall folkevalgte vil slik sett forenkle nominasjonsprosessene, og gjøre det enklere å oppnå det nødvendige antall kandidater i mindre kommunestyre.

- **Politisk kapasitet**

Kommunestyrets størrelse bør også vurderes ut fra behovet for politisk kapasitet. Med dette mener man den tiden og energien de folkevalgte har samlet sett.

Forskning viser at det kan være en krevende oppgave for de folkevalgte i kommunestyret å utøve lederrollen de har som det øverste beslutningsorganet i kommunen. Et mindre kommunestyre med redusert politisk kapasitet kan skape en mer strategisk styringsrolle, der de folkevalgte fokuserer mer på det helhetlige

bildet, og mindre på detaljene. For noen kan dette være positivt, men andre kan se på det som de mister innflytelse.

Et element som har vært gjenstand for diskusjon er møtelengde i kommunestyret. Sakslisten, både med de politiske sakene som skal behandles og orienteringene for kommunestyret, er det som primært avgjør varigheten til et kommunestyremøte. Det er ingen garanti for at færre representanter i seg selv vil medføre kortere møter. Behovet for opplyste og grundige drøftinger før vedtak vil alltid være et at kommunestyrets viktigste oppgaver. Samtidig vil færre medlemmer kunne skape et mer aktivt forum hvor færre opplever å måtte legge begrensninger på egen aktivitet av hensyn til den samlede tidsbruken.

Disse problemstillingene over, tar opp forhold som muligens kan oppstå ved en reduksjon av antall folkevalgte. Samtidig skal det nevnes at Hustadvika kommune allerede har på plass flere løsninger som kan virke som tiltak i forhold til noen av punktene over. Blant annet:

- Kommunen gjennomfører folkemøter i forbindelse med blant annet kommunalplanlegging etter plan- og bygningsloven
- Spørrehalvtimen – kommunens innbyggere kan stille spørsmål til kommunestyret i begynnelsen av hvert kommunestyremøte
- Direktesending av kommunestyremøtene
- Møte ordføreren til en uformell prat: Det er satt av flere datoer rundt om i kommunen hvor innbyggerne kan møte ordføreren for en uformell prat
- Informasjon og veiledning på kommunens hjemmeside og sosiale medier. Med informasjon for innbyggerne om politisk aktivitet: faste artikler om de politiske møtene, hvordan de kan påvirke politisk prosesser, hvordan sende inn innbyggerforslag, med mer.

Størrelse på politiske utvalg og rammevilkår for de folkevalgte er problemstillinger som politikerne bør debattere grundig, og det ligger til kommunestyret å ta en endelig beslutning.

Økonomiske konsekvenser

Hustadvika kommune har de siste årene jobbet målrettet for å komme i økonomisk balanse.

En eventuell økonomisk besparelse er avhengig av hvilket alternativ kommunestyret går for.

Estimert årlig besparelse på de ulike alternativene:

	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3	Alternativ 4
Årlig besparelse	116 592	185 088	85 896	0

I tillegg kommer eventuelle utgifter knyttet til kompensasjon av tapt inntekt og reisegodtgjørelse. Samtidig har Hustadvika kommune relativ lav møtegodtgjørelse for kommunestyret, og et nøkternt nivå på godtgjørelse og arbeidsbetingelser for de folkevalgte.

Klima og miljøkonsekvenser

Saken har ingen vesentlige klima- eller miljøkonsekvenser. En eventuell reduksjon i antall folkevalgte kan gi noe redusert transportbehov og ressursforbruk.